

NKÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, 2021(2), 511-527

DOI 10.51562/nkuhukuk.2021227

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/nkuhukuk>

Başvuru:25.10.2021

Kabul:06.12.2021

NKÜ HUKUK FAKÜLTESİ DERGİSİ

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

TOPLUMUN ve BİREYİN BİLGİ EDİNME HAKKI

*Araş. Gör. Eda SERTKAYA ZORLU **

ÖZET

İdarenin yönetimi sırasında oluşabilecek hata, hukuka aykırılık ve kusurların önlenmesinde önemli bir araç olan bilgi edinme hakkı, her şeyden önce bireylerin kendilerini ve toplumu ilgilendiren konularda bilgilendirilmesine zemin hazırlayan bir hak olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenledir ki, ifade özgürlüğünün bilgiye erişim ve bilgi edinme hakkı ile tamamlandığı kabul edilmektedir. Bu kabulün en büyük göstergesi, bilgiye erişim hakkının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde doğrudan düzenlenmemiş olmasına rağmen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin bilgiye erişim hakkının engellenmesi halinde ifade özgürlüğüne aykırılığın söz konusu olacağı şeklinde verdiği hükümlerdir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin bu yöndeki kararları incelendiğinde, bilgi edinme hakkının ihlalinin ifade özgürlüğünün ihlali olarak değerlendirilebilmesi için somut olayın bazı testlere tabi tutulduğu ve buna göre hüküm kurulduğu görülmektedir. Çalışmamızda öncelikle bilgi edinme hakkının gerek uluslararası gerek ise ulusal hukuk düzenindeki ortaya çıkış ve gelişim süreci ele alınacaktır. Ardından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin bilgi edinme hakkına ilişkin davalar bağlamında geliştirip başvurduğu ölçütler, 2019 yılında verilmiş Cangı v. Türkiye kararı ışığında incelenecektir.

Anahtar Kelimeler Düşünce ve İfade Özgürlüğü, Bilgi Edinme Hakkı, Halkın Bekçi Köpeği, Yönetimde Açıklık

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Araş. Gör., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Anayasa Hukuku Anabilim Dalı, eszorlu@nku.edu.tr, ORCID 0000-0003-0026-0649

RIGHT TO INFORMATION OF THE PUBLIC AND INDIVIDUALS

*Res. Asst. Eda SERTKAYA ZORLU ***

ABSTRACT

The right to information which is an important instrument to prevent failure in governance, illegitimate actions, and faults of government, is a right that enables individuals to be informed about issues that are related to them and the public. That is why, the right to information is regarded as a complementary element of freedom of expression. The most important demonstration of this are European Court of Human Rights' decisions which state that restriction of individuals' access to information amounts to violation of freedom of expression, although the right to information is not directly specified in the European Convention on Human Rights. According to decisions of European Court of Human Rights which are mentioned above whether the restriction of access to information constitutes an interference with the freedom of expression shall be examined taking into account specific criteria which is presented by the European Court of Human Rights. This study includes background and development process of the right to information under both national and international law. Moreover, criteria that are offered and applied by the European Court of Human Rights to cases are related to the right to information, are discussed within the scope of Cangı v. Turkey Judgment made in 2019.

Keywords Ali Freedom of Expression, Right to Information, Public Watchdog, Government in the Sunshine

Extended Summary

The right to information as an important human rights law concept has a long-standing past. Chronologically the first legal document supporting freedom of access to information is Freedom of Press Act which was enacted in 1766 and regulates the right of individuals to access to official information. Also, The Virginia Declaration of Rights was drafted in 1776 and The Declaration of the Rights of Man and of the Citizen dated 1789 made the right to information a widespread human rights concept and paved the way to become the law all around the world. In addition to these, there are also different legal documents that include the right to information.

** LL.M. Candidate, Research Assistant on Constitutional Law, Tekirdağ Namık Kemal University, School of Law, eszorlu@nku.edu.tr, ORCID 0000-0003-0026-0649

Turkish Code on the Exercise of The Right of Petition numbered 3071 and Turkish Code on Right to Information (“The Code numbered 4982”) which entered into the force in 2004 are the main regulations on the right to information in the Turkish legislation. The Code numbered 4982 which sets forth principles and procedures regarding exercising of the right to information, is composed of five parts.

Article 10 titled “Freedom of Expression” of European Convention on Human Rights (“ECHR”) is one of the important international achievements regarding right to information. Mentioned article is regulated as follows: “Everyone has the right to freedom of expression. This right shall include freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers.” Also, European Court of Human Rights (“Court”) considers the right to information as exercise of freedom of expression’s essential element. In this direction, applications, which alleged that right to information is breached, have started to be assessed within the context of Article 10 by the Court.

The most important decision of the Court on on right to information was held in *Magyar Helsinki Bizottsag v. Hungary*. *Magyar Helsinki Bizottság* (Hungarian Helsinki Committee) (“Applicant”) is the applicant that is a non-governmental organisation (NGO) which within the scope of a project conducted by it requested the names of the public defenders selected in 2008 and the number of assignments given to each lawyer from several police departments. However, two police departments refused the Applicants’ request. Upon this refusal, the Applicant brought an action that was dismissed by domestic courts against mentioned police departments. Ultimately, the Applicant lodged an application to the Court claiming that Hungarian Courts’ dismissal its actions amounted to a breach of its right to freedom of expression.

The Court first referred to the principle that Article 10 of the ECHR does not provide a general right of access to official documents, but following this, the Court noted that in some situations where the administrative authorities had failed to give effect to right to information, such a right may be in question. Accordingly, the Court has developed certain criteria to examine whether the refusal of application to access to information indicated a violation of Article 10 of the ECHR and has started to apply it after this case. First, the information sought must be “necessary” for the exercise of freedom of expression. Secondly, the nature of the information which is applied for must generally meet a public-interest test. The third, the person who seeks access to the information must have the aim of informing the

public. Lastly, the requested information which is kept by the Government ought to be ready and available.

One of the decisions of the Court, which are decided within the framework of right to information is Cangı v. Turkey Judgment. Mr. Cangı was a member of the Alliano initiative group campaigning to prevent the destruction of the ancient site of Alliano. Cultural and Natural Heritage Board (“Board”) conducted a meeting which took place on 26 January 2010, on several projects to protect the ancient site of Alliano and plans of actions about Yortanlı dam. Mr. Cangı requested an official copy of the minutes of this meeting from the Board, but the Board refused to provide the official documents. Upon this refusal, Mr. Cangı appealed to BEDK. However, also BEDK rejected Mr. Cangı’s appeal. Mr. Cangı’s request, which was based on The Code numbered 4982, was dismissed by the administrative courts, and his individual appeal lodged with the Constitutional Court was declared inadmissible in October 2014. After that, Mr. Cangı applied to the Court relying on Article 10 of ECHR. The Court has made assessment by applying those criteria to this case.

The Court first examined the purpose and nature of the information requested and found that Mr. Cangı wished to acquire the official copy of the minutes of Board’s meeting in order to inform the public and mentioned document is necessary for this aim. Secondly, The Court observed that Mr. Cangı has been acting in the role of public watchdog. Lastly, the Court concluded that the minutes of the meeting dated 26 January 2010 were available and transmission of this document did not impose an undue burden on the administrative authorities, therefore the interference with Mr. Cangı’s right was not justified. All in all, the Court held that there has been a breach of freedom of expression.

GİRİŞ

Bilgi edinme hakkı günümüzde gerek uluslararası gerek ise ulusal platformlarda yapılmakta olan insan hakları hukuku tartışmaları kapsamında üzerinde sıkça durulan kavramlardan biri olup çeyrek asırlık bir tarihsel geçmişe sahiptir. Özgür insan; düşünce özgürlüğüne sahip olan ve bu özgürlük çerçevesinde kanaatlerini serbestçe açıklayabilen insan anlamına gelmektedir¹. Nitekim küresel gelişmelere bakıldığında, bilgiye erişim hakkının ifade özgürlüğünün kullanımı açısından tamamlayıcı bir unsur olarak kabul edildiği gözlemlenmektedir². İfade özgürlüğünden ise düşünce özgürlüğü olmadan söz edilemeyecek olup düşüncenin oluşabilmesi için bireylerin idari makamlarca üretilen bilgiye erişim imkânının olması gerekmektedir. Bu nedenledir ki demokratik toplumlarda bilgi edinme hakkı düşünce özgürlüğü kavramının temel öncülü olarak nitelendirilmekte ve bu hakkın yasalarla güvence altına alınması gerektiği savunulmaktadır.³ Buna paralel bir görüşe göre, bilgi edinme kavramı, bilgi ve belgelere ulaşma serbestisini içermekte, dolayısıyla temelini düşünce ve kanaat özgürlüğünden almaktadır⁴. Aşağıda yer verilecek kararlarda da görüleceği üzere, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de erişilebilir bir bilgiye erişimin devlet tarafından engellenmesi halinde ifade özgürlüğü hakkının ihlal edileceği görüşündedir. Fakat bu görüş her somut olay için istisnasız olarak uygulanabilecek nitelikte olmayıp bilgi edinme hakkı ile ilgili durumlarda ifade özgürlüğünün ihlalinin gündeme gelebilmesi için yine Mahkeme tarafından belirlenen bazı özellikli ölçütlerin karşılanması gerekmektedir.

Bu çalışmamızda bilgi edinme hakkının hem uluslararası alanda hem de Türk hukuku bağlamındaki gelişimi ile birlikte bu hakkın ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesine dair Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin geliştirdiği ölçütler ele alınacaktır.

¹ Kadir Canöz, 'Kamuda Halkla İlişkilerin Yeni Yüzü: Bilgi Edinme Yasası' (2008) 5 (3) Selçuk İletişim Dergisi 141, 142

² F. Demir Yaşamış, 'Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları Açısından Bilgi Edinme Hakkı' (Bilgi Edinme Hakkı) <https://www.bilgiedinnehakki.org/doc/Anayasa_Hukuku_ve_Insan_Haklari_Acisindan_Bilgi_Edinme_Hakki_F_Yasamis.pdf> Erişim Tarihi 4 Ağustos 2021

³ Wouter Hins ve Dirk Voorhoof, 'Access to State-Held Information as a Fundamental Right under the European Convention on Human Rights' (2007) 3 (1) European Constitutional Law Review, 114, 114.

⁴ Muhammed Emin Aydemir, Kamu Yönetiminde Açıklık & Bilgi Edinme Hakkı, (1st edn, Adalet Yayınevi 2020) 104

I. BİLGİ EDİNME HAKKININ TARİHSEL GELİŞİMİ

A. ULUSLARARASI HUKUK BAKIMINDAN BİLGİ EDİNME HAKKININ GELİŞİMİ

Bilgi edinme hakkı, ifade özgürlüğü çerçevesinde bir hak olarak düzenlenmiş olup uzun bir tarihsel geçmişe sahiptir.

Yasal düzenlemelere ilişkin olarak ilk örnek İsveç hukukunda karşımıza çıkmaktadır. Dünyadaki ilk bilgi edinme hakkı kanunu, 1766 tarihli Basının Özgürlüğü Yasası olup bu yasa ile bireylere resmi belgelere erişim hakkı tanınmıştır. İsveç’te bugün, resmi belgelere erişebilme hakkı, hayatın ve yönetsel faaliyetlerin ayrılmaz bir parçasıdır ki; bu durumda İsveç’in dünya üzerinde bilgi edinme hakkının varlığı bakımından en uzun geçmişe sahip olan ülkesi olmasının etkisi olduğunu söylemek mümkündür⁵. İlerleyen tarihlerde ortaya çıkan 1786 Virginia Bildirgesi ve 1789 Fransa İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi de bilgi edinme hakkının dünya genelinde yasalaşmasında rol oynayan anayasal belgeler olarak nitelendirilmektedir⁶. Bilgi edinme hakkına yer veren uluslararası belgeler de mevcut olup bu bağlamdaki önemli gelişmeler Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme ile gündeme gelmiştir⁷. Bilgi edinme hakkı, anılan iki düzenlemenin de 19. maddesinde “*her türlü bilgiyi araştırma ve alma hakkı*” olarak tanımlanmaktadır.

Uluslararası alandaki bir diğer önemli gelişme ise Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’dir (“*AİHS*”). AİHS’in ifade özgürlüğünü konu alan maddesinde ifade özgürlüğü hakkının haber veya fikir almak özgürlüğünü de içerdiğinin de belirtilmesi suretiyle bilgi edinme hakkının tanımlandığı görülmektedir⁸. Bu doğrultuda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de (“*AİHM ya da Mahkeme*”) 2009 yılından bu yana kamu kurumlarının sahip olduğu bilgiye erişim hakkını

⁵ Aydemir, (n 3) 177

⁶ F. Demir Yaşamış, ‘Anayasa ve İnsan Hakları Bağlamında Bilgi Edinme Kanunu’ (2004) Türkiye Barolar Birliği Yayınları Bilgi Edinme Hakkı Paneli 21-25 < http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/bilgi_edinme.pdf> Erişim Tarihi 4 Ağustos 2021

⁷ Can Azer, Bilgi Edinme Hakkı (1st edn, Yetkin Yayınları, 2010) 79-80

⁸ Bilgiye erişim hakkının tanınması bakımından önemli olan uluslararası metinler yukarıdakilerle sınırlı değildir. Nitekim Lizbon Antlaşması ile hukuki olarak bağlayıcılık kazanan ve AB hukukunun bir parçası olan Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı ile Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu tarafından hazırlanarak 30 Ekim 2021’de yürürlüğe giren ve “çevresel konularda bilgiye erişim hakkı” tanıyan bir uluslararası sözleşme olan Aarhus Konvansiyonu da ifade özgürlüğü ve bilgiye erişim hakkı bakımından önemli yerler işgal etmektedirler. İlgili metinler hakkında daha detaylı bilgi için bk. Bahar Yeşim Deniz, ‘Avrupa Birliği Hukukunda Temel Haklar ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Sistemi ile Etkileşim’ (2011) (97) Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 50, 50-73.; Commission, ‘Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters (Aarhus Convention)’ UNECE (2001).

ifade özgürlüğü hakkının düzenlendiği AİHS md. 10 kapsamında değerlendirmeye başlayarak bu hakkı tanıma eğilimi göstermiştir⁹.

B. TÜRK HUKUKUNDA BİLGİ EDİNME HAKKININ GELİŞİMİ

Halkın gerçekleri resmi bir kanal yoluyla öğrenmesi gerektiği düşüncesi sonucunda II. Mahmut döneminde çıkarılan Takvim-i Vakayi, halkın resmi bilgilere erişiminin kolaylaştırılması ve haber alma özgürlüğünün yaygınlaştırılması açılarından önemli bir girişim olsa da Türkiye’de hukuki düzlemde bilgi edinme hakkının öncüsü olarak 1982 Anayasası’nda yer alan dilekçe hakkı kabul edilmektedir¹⁰. Dilekçe hakkı ile bireylere kendileri ya da kamu ile ilgili bilgi alma taleplerini dilekçe ile yetkili mercilere iletme imkânı tanındığı kabul edilmektedir zira 3017 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun ile somutlaştırılan dilekçe hakkı kapsamında vatandaşlar dilek ve şikayetlerini yetkili makamlara bildirme hakkına sahip olup vatandaşların bu sayede bilgi edinme başvuruları yapması da mümkündür¹¹.

Bunun yanı sıra 1982 Anayasası’nın düşünce ve ifade özgürlüklerini düzenleyen 26. maddesinin 1. fıkrasında yer alan “haber veya fikir almak ya da vermek serbestliği” ibaresinin bilgi edinme hakkı ile aynı anlama sahip olduğundan bahisle mezkûr Anayasa hükmünün bilgi edinme hakkını da düzenlediği kabul edilmektedir¹². Nitekim anılan maddeye 2001 yılında eklenen “Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak ekil, art ve usuller kanunla düzenlenir.” hükmü ile bilgi edinme hakkını düzenleyen bir kanun yapılması gerekliliği doğmuştur. 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun ile 2004 yılında yürürlüğe giren 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu (“**4982 Sayılı Kanun**”) bu konuyu düzenleyen kanun metinleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

5 bölümden oluşan Kanun’un amacı, Kanun’un birinci maddesinde açıkça belirtildiği üzere, demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkeleri çerçevesinde bireylerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin esas ve usullerin düzenlenmesidir. Kanun’un 3. bölümü uyarınca bilgi edinme başvurusu istenen bilgi ve/veya belgelerin açıkça belirtildiği bir dilekçe ile ilgili bilgi veya belgenin bulunduğu kurum veya kuruluşa yapılabilmektedir. Bilgi edinme isteminin reddedilmesi halinde başvuru sahibi, idari yargı yoluna başvurabileceği gibi, yargı yolundan önce kararın tebliğinden itibaren on beş gün

⁹ Ulaş Karan, İfade Özgürlüğü/Anayasa Mahkemesi’ne Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi (1st edn, MRK Baskı ve Tanıtım Hizm. Tic. Ltd. Şti, 2018) 71

¹⁰ Hadi Cın, ‘İnsan hakları, demokrasi ve hukuk devleti ekseninde bilgi edinme hakkı’ (Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, 2005)

¹¹ Azer, (n 6) 88-89

¹² Yaşamış, ‘Anayasa ve İnsan Hakları Bağlamında Bilgi Edinme Kanunu’ (n 5), 76

içinde Bilgi Edinme ve Değerlendirme Kurulu'na ("**BEDK**") itiraz etme hakkına da sahiptir. BEDK'nın başvurulara ilişkin kararını otuz iş günü içerisinde vereceği Kanun'da düzenlenmiştir. Bilgi edinme hakkının istisnaları ve Kanun'un sınırları ise 4. bölüm altında düzenlenmiştir.

II. BİLGİ EDİNME HAKKININ İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİMESİ

Hukuk devleti olmanın gerekliliği olan düşünce ve ifade özgürlüğü, yönetimde açıklığın sağlanmasındaki araçlardan biri olan ve aynı zamanda temel hak ve özgürlüklerin idare karşısında korunması bakımından önemli bir hakkı teşkil eden bilgi edinme hakkının temelini oluşturmaktadır. Gerçekten insan haklarını tanıyan ve düzenleyen temel ulusal ve/veya uluslararası metinlerde ifade özgürlüğü kapsamında tezahür eden bilgi edinme hakkı, dar anlamda idare tarafından tutulan kayıtlara erişim hakkı olarak anlaşılmaktadır¹³. Bu itibarla, bilgi edinme hakkının işlevlerini, (i) Devletin bireyler hakkında tuttuğu verilere erişim hakkı, (ii) Bireylerin resmi verilere erişim hakkı ve (iii) Kamu yararı ilgisi bulunan konularda bireylerin bilgilenme hakkı-devletin bilgi verme ödevi olarak sınıflandırmak mümkündür¹⁴.

Bilgi edinme hakkının işlevlerinden biri olan bireylerin kendileri hakkında devlet tarafından tutulan verilere erişim hakkıyla ilgili olarak AİHM'in önüne gelen ilk dava 1987 tarihli Leander v. İsveç davası olmuştur ve bilgi edinme hakkının değerlendirilmesi bakımından önem taşıyan bir sonuca varılmıştır. Hakkında tutulan gizli polis kayıtları sebebiyle askeri bir deniz üssü yakınında yer alan müzedeki görevine son verilen Leander'in açtığı davada Mahkeme, devletin ulusal güvenliğini koruma amacıyla bu tür gizli polis kayıtları tutmasının ve veri sahibini bunlardan haberdar etmemesinin, bireyin kişisel çıkarına baskın geldiğine ve dolayısıyla AİHS'in özel hayatı düzenleyen 8. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir¹⁵. Aynı davada aynı sebeplerle ifade özgürlüğünün de ihlal edildiğini iddia eden Leander'in bu talebi ise 10. maddenin, kamu otoritelerince muhafaza edilen bilgilere erişim hakkını vermediği veya Hükümetin 10. madde dairesinde bu bilgiyi açıklamaya zorlanamayacağı gerekçeleriyle reddedilmiştir¹⁶.

Ancak yukarıda da değinildiği üzere 2009 yılından bu yana AİHM, kamu kurumlarının sahip olduğu bilgiye erişim hakkını ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmeye başlamıştır.

¹³ Cavidan Soykan, 'Bir insan hakkı olarak bilgi edinme hakkı' (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2006)

¹⁴ Soykan, (n 7)

¹⁵ Leander v. Sweden App no 9248/81 (ECHR, 26 March 1987)

¹⁶ Benzer bir karar için bkz. Gaskin v. The United Kingdom App no 10454/83 (ECHR, 7 July 1989)

Bu bağlamdaki en önemli karar ise Mahkeme'nin Magyar Helsinki Bizottsag v. Macaristan davası sonucunda vermiş olduğu karardır. Bu olayda başvuran Macaristan'da insan hakları savunucusu olarak faaliyet gösteren bir sivil toplum örgütü olup, insan hakları sözleşmelerinin uygulanması alanında çalışmalara yürütmektedir. Başvuran kamu avukatlarının isimlerini ve görev sayılarını açıklamamaları ilgili idare aleyhine dava açmış, ancak dava reddedilmiştir. Bunun üzerine başvuran söz konusu bilgilerin verilmesinin reddedilmesinin bilgiye erişim hakkının ve dolayısıyla AİHS'in 10. maddesinin ihlaline yol açtığından hareketle bireysel başvuruda bulunmuştur. AİHM, AİHS'in 10. maddesinin kamu yetkililerinin elinde bulunan bilgi ve belgelere genel mahiyette bir erişim hakkını içermediği görüşünü bu olayda da yinelemiştir. Ancak bununla birlikte, bazı durumlarda böyle bir hakkın (yükümlülüğün) ortaya çıkabileceğini de ifade etmiştir. Bu doğrultuda Mahkeme, bilgiye erişiminin reddedilmesinin AİHS'in 10. maddesi ile ilgili olup olmadığını değerlendirmek için bazı kriterler geliştirmiş ve uygulamıştır¹⁷. Bu kriterlerden birincisi, kamu otoritesinden istenen bilgilerin ifade özgürlüğü hakkının kullanılmasında "gerekli" olmasıdır. İkincisi, talep edilen bilginin niteliğinin kamu yararı testini geçiyor olması gerektiğidir. Üçüncüsü, söz konusu bilgilere erişmeyi isteyen kişinin, bu talebinin kamuoyunun gözetimi konusunda kamuoyunu bilgilendirme amacı taşımasıdır. Son olarak, talep edilen ve devlet tarafından elde tutulan bilgilerin, hazır ve ulaşılabilir olması gerekmektedir. Bu kriterler dairesinde AİHM, ifade özgürlüğüne bir müdahale olduğu ve bu müdahalenin AİHS md. 10/2 uyarınca haklı bir nedene dayanmadığı sonucuna varmıştır¹⁸.

Toparlamak gerekirse; yukarıda yer verilen Magyar Helsinki Bizottság v. Macaristan kararı ile bilgi edinme hakkının kapsamına ve uygulanmasına ilişkin kriterler ortaya koyulmuştur. Mahkeme bu tarihten sonraki bilgi edinme hakkı konulu başvuruların sonuçlandırılması kapsamında söz konusu kriterlere başvurmuş ve bu doğrultuda kararlar vermeye başlamıştır. Bu minvaldeki kararlar birisi de 29 Ocak 2019 tarihli Cangı v. Türkiye kararı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu itibarla çalışmamızın takip eden aşamasında AİHM nezdinde görülen Cangı v. Türkiye davası ele alınacaktır.

A. CANGI V. TÜRKİYE KARARI

Avukat Arif Ali Cangı ("**Başvurucu**"), Alliano antik kentinin yıkımına karşı faaliyetlerde bulunan bir sivil toplum kuruluşunun, Alliano Girişim Grubu'nun, bir üyesidir.

¹⁷ Magyar Helsinki Bizottsag v. Hungary App no 18030/11 (ECHR, 8 November 2016)

¹⁸ İbid.

26 Ocak 2010 tarihinde, Kültürel ve Doğal Mirasları Koruma Kurulu'nda ("**Kurul**"), Allianoi antik kentinin korunması konusunu yakında ilgilendiren gündemli bir toplantı yapılmıştır. Başvurucu Kurul'dan, bu toplantı tutanağının imzalı bir nüshasını talep etmiştir. Kurul'un bu talebi reddetmesi üzerine Başvurucu Kurul kararına karşı BEDK'ya başvurmuştur ancak BEDK Başvurucu'nun itirazını Kanun'un 26. maddesinin 1. fıkrası uyarınca reddetmiştir. Akabinde Başvurucu Avukat, Ankara İdare Mahkemesinde ("**İdare Mahkemesi**"), BEDK kararının iptaline ilişkin dava açarak dava konusu kararın dayandığı Kanun'un 26. maddesinin 1. fıkrasının yanlış yorumlandığını ileri sürmüştür. İdare Mahkemesi de mezkûr maddeyi benzer bir şekilde yorumlayarak, kurum ve kuruluşlarca aksi kararlaştırılmadıkça faaliyetlerini yürütmek amacıyla kamu kurum ve kuruluşları tarafından muhafaza edilen görüş, teklif, bilgi notu veya tavsiye niteliğindeki bilgi ve belgelerin 4982 sayılı Kanun kapsamında olmadığı kanısına varmıştır. Nitekim Ankara Bölge İdare Mahkemesi de İdare Mahkemesi'nin kararını onamıştır. Bunun üzerine Başvurucu, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunarak 4982 sayılı Kanun'un 26/1 hükmünün yanlış yorumlanması ve uygulanması nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini öne sürmüştür. Fakat Anayasa Mahkemesi idare mahkemesi kararlarındaki mevzuat yorumunun hatalı olmadığına hükmetmiştir.

Nihayetinde Başvurucu AİHM'e başvurmuştur. Mahkeme bu başvuruyu da yukarıda sayılan bilgi edinme hakkının kapsamı ve uygulanmasına ilişkin kriterlere göre değerlendirmiştir. Şu ki, somut olayda (i) Başvurucu'nun bilgi talebinin amacı, (ii) talep edilen bilginin niteliği, (iii) Başvurucu'nun rolü ve (iv) Başvurucu tarafından talep edilen bilginin kullanılabilirliği değerlendirilerek hüküm tesis edilmiştir.

1. Başvurucu'nun Bilgi Talebinin Amacına ve Talep Edilen Bilginin Niteliğine İlişkin Değerlendirme

Somut olayda Mahkeme, yıkım tehdidi altında olan Allianoi antik kentinin korunması hakkında kamuoyu tartışmalarına dahil olan ve Allianoi Girişim Grubu'nun bir üyesi olan Başvurucu'nun Kurul'dan 26 Ocak 2010 tarihli toplantı tutanağının imzalı nüshasını talep ettiğini tespit etmiştir. Mahkeme, söz konusu bilgi edinme talebinin temelinde, halkı resmi makamlarca alınan kararlar hakkında bilgilendirme isteği olduğunu gözlemlemiştir. Buna karşılık ilgili makamların imzalı ve resmi tutanağı Başvurucu'ya iletmeyi reddetmesinin ise Allianoi antik kentinin korunmasına ilişkin prosedür hakkında halkın bilgilendirilmesine engel olduğu belirtilmiştir.

Devlet ile birey arasındaki denge ihtiva etmeyen ilişkide bireyin idari işlemler sürecinde korunabilmesi için kamu adına devleti yöneten idarenin açıklığının/şeffaflığının ve hesap verebilirliğinin sağlanması gerekmektedir¹⁹. Zira yönetsel bilgi ve belgelerin idarenin sahipliğinde olmayıp kamu hizmetinden yararlanan bireylerin mülkiyetinde olduğu düşüncesi mevcuttur ve bu nedenle söz konusu bilgi ve belgeler herkese açık olması icap etmektedir²⁰. Bilgi edinme hakkı da açıklık/şeffaflığın ve idarenin hesap verebilirliğini sağlamanın en temel araçlarından biri olarak kabul edilmektedir.

Açıklığın/şeffaflığın birden fazla boyutu mevcuttur. Bunlardan bir tanesi bireylerin idarenin yürüttüğü faaliyetler ile ilgili bilgi almasını içerirken (bilgiye erişim); diğer bir boyutu kararların nasıl alındığına ve kimlerin bu kararlara katkıda bulunduğuna ilişkindir (alınan kararların temelinde yatan düşünceye erişim)²¹. Bu durumda bilgiye erişim hakkının açıklığın/şeffaflığın bileşenlerinden biri olduğunu söylemek mümkündür²². En nihayetinde kavramın her iki boyutu da karar almaya yetkili mercilerin hesap verebilirliğini sağlayarak ilk defa İlhan Özay tarafından gündeme getirilen ve kamusal konular üzerinde yapılan toplantıların yahut bu toplantı tutanaklarının kamuoyuna açık olmasını ifade eden günışığında yönetim sisteminin kurulmasına hizmet etmektedir²³. Somut olayda Başvurucu'nun 26 Ocak 2010 tarihli toplantı tutanağına erişim sağlama talebi esasında bilgi edinme hakkının bireylerin devlet tarafından tutulan resmi verilere erişimini sağlama işlevi ile doğrudan ilişkili olduğu belirlenmektedir. Zira AİHM'in değerlendirmesine göre, Başvurucu özellikle Kültürel ve Doğal Mirasları Koruma Kurulu'nun baraj projesi hakkındaki karar alma süreçlerini aydınlatmayı ve bu konuda halkı bilgilendirmeyi amaçlamaktadır.

Bunların yanı sıra AİHM, halkın ilgili makamlar tarafından sunulan resmi bir tutanak olmaksızın bilgilendirilmesinin konuyla ilişkili kamuoyu tartışmasına etkili bir şekilde katkıda bulunmayacağını karara bağlamıştır. Buna paralel olarak talep edilen belgenin Başvurucu'nun halkı bilgilendirme kapsamında araç olarak kullanacağı ifade özgürlüğü bakımından “*gereklî*” olduğu kanısına varılmıştır.

¹⁹ Ahmet İyimaya, ‘Bilgi Edinme ve Verilere Ulaşma Özgürlüğü’ (2003) (1) Ankara Barosu Dergisi, 41, 42.

²⁰ Yaşar Okur, ‘4982 Sayılı Kanuna Göre Bilgi Edinme Hakkının Niteliği, Kapsamı Ve Denetimle İlişkisi’ (2014) (13) Denetim Dergisi 34, 22

²¹ Soykan, (n 7); Demokan Demirel, ‘Yasal Çerçeve Bilgi Edinme Hakkı: Kanada ve Türkiye Örneği’ (2015) (11) Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi 45, 47

²² Patrick Birkinshaw, ‘Freedom of Information and Openness: Fundamental Human Rights?’ (2006) 58 (1) Administrative Law Review 177, 189

²³ İlhan Özay, ‘İdare Ve Ceza Hukuku Açısından Bilgi Edinme Hakkı’ (2004) Türkiye Barolar Birliği Yayınları Bilgi Edinme Hakkı Paneli 97-100 < http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/bilgi_edinme.pdf > Erişim Tarihi 4 Ağustos 2021

Mahkeme, tarihi bir kentin yok olmasının önemli bir sosyal konu olduğunu ve dolayısıyla söz konusu toplantının ve toplantı tutanağında yer alan bilgilerin tereddüte yer vermeyecek şekilde kamu yararı ilgisi bulunan bir konu olduğunu tespit etmiştir. Daha açık bir ifadeyle; AİHM, Magyar Helsinki v. Macaristan kararı ile ortaya koyulan kamu yararı testini, Cangı v. Türkiye kararında da uygulamış olup Başvurucu'nun bilgi edinme talebi bu kamu yararı testini geçmiştir. Değınilmelidir ki bilgi edinme hakkı kamu yararı taşıyan konularda bireylerin bilgilendirilmesi işlevini de taşımaktadır. Bireylerin yakın çevrelerinde meydana gelen olaylar ve çevre ile ilgili alınan kararlar hakkında bilgi alma hakları vardır. Hatta bu hak, sadece olaydan etkilenenler için değil, aynı zamanda o bölgede yaşayan herkes için geçerli bir hak olarak kabul edilmektedir²⁴. Kamu yararı taşıyan konular hakkında bireylerin bilgilendirilmesi konusu Avrupa Konseyi'nde de gündeme gelmiştir. Avrupa Konseyi'nin bilgi edinme hakkıyla ilgili tavsiye kararında kamu yönetiminde şeffaflığın sağlanabilmesi adına kamu yararı bulunan konularla ilgili bilgilerin halka açıklanması ve halkın bu konularda bilgili olmak suretiyle kamuoyu tartışmalarına katılım göstermesinin teşvik edilmesi ifade edilmiştir²⁵. Nitekim somut olayda Başvurucu, Türkiye'de bulunan bir tarihi antik kentin yok edilmesine ilişkin olarak ilgili idari makamların usulsüzlük yaptığını iddia etmekte olup bu kapsamda ifade özgürlüğünü kullanmaya gayret etmektedir. Yukarıda yer verilen açıklamalar uyarınca, bir tarihi antik kentin akıbeti ile ilgili olarak alınan tüm kararlar –usulsüzlük iddiası olmasa dahi- kamuyu doğrudan ilgilendiren kararlar olduğu, nitekim Mahkeme'ce yapılan değerlendirmelerin de açıkça bu yönde olduğu görülmektedir.

2. Başvurucu'nun Rolüne İlişkin Değerlendirme

Başvurucu'nun Alliano Girişim Grubunun temsilcisi olduğu ve bu kapsamda yürütmüş olduğu Alliano antik kenti ile ilgili gelişmeler hakkındaki bilgilerin yayılmasına dair faaliyetleri, “*halkın bekçi köpeği*” rolü ile yürüttüğü AİHM tarafından gözlemlemiştir.

AİHM'e göre ifade özgürlüğü, demokratik bir toplumun temel unsurlarından biridir. AİHS'nin 10. maddesinin 2. fıkrası saklı kalmak koşuluyla, ifade özgürlüğü, yalnızca lehe olan ya da zararsız olduğu düşünülen değil, aynı zamanda rahatsız veya şok edici ya da kaygı uyandıran bilgileri haberler ve/veya düşünceler için de geçerlidir²⁶. En nihayetinde ifade özgürlüğü halkı ilgilendiren her türlü haberi, bilgiyi ve görüşü yayma özgürlüğünü de

²⁴ Soykan, (n 7)

²⁵ Azer, (n 6), 143-144

²⁶ Karan, (n 7) 59

kapsamaktadır²⁷. Bilgi edinme hakkı da bu yönüyle bireylerin bu bilgi ve görüşlerden haberdar olma hakkı anlamına gelmektedir. Şu kadar ki halkı ilgilendiren bilgi ve belgelere ulaşmak için talepte bulunan ve edindiği bilgiler ışığında kamuyu aydınlatmayı hedefleyen kişilerin “halkın gözcüsü”, “demokrasinin bekçi köpeği” yahut “halkın bekçi köpeği” olarak adlandırılması ifade özgürlüğünün yukarıda anlatılan niteliğinden ileri gelmektedir²⁸. Nitekim basının, kamunun bilgi edinme hakkının hayata geçirilmesi için kritik derecede önemi bulunmakta olup halkın bekçi köpeği rolünü üstlenmektedir. Fakat Magyar Helsinki v. Macaristan kararında da belirtildiği üzere halkın bekçi köpeği/halkın gözcüsü rolü yalnızca basına özgü bir yol olmayıp aynı zamanda Sivil Toplum Kuruluşlarınca da üstlenilen bir görevdir ve toplumsal gözlemcilerin bilgiye erişimlerinin garanti altına alınması gerekmektedir. Somut olayda ise Başvurucu’nun Allianoİ antik kentinin korunması alanında gerek tek başına bir avukat olarak gerek ise üyesi olduğu STK’nın çalışmaları kapsamında faaliyet gösteren bir kişi olduğu açıktır ki bu husus Mahkeme tarafından da doğrulanmış durumdadır. Bu bağlamda bireysel başvuruya konu bilgi edinme hakkı talebi, Başvurucu’nun üstlenmiş olduğu ve ifade özgürlüğü bakımından kritik önem taşıyan rolünün doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Kabul edilmelidir ki, kamuyu bilgilendirme amacı taşıyan Başvurucu’nun antik kentin kaderini belirleyen toplantının resmi tutanağına ulaşma çabası, halkın bekçi köpeği rolü çerçevesinde haklı ve makuldür.

3. Başvurucu’nun İfade Özgürlüğüne Yapılan Müdahalenin Haklılığına İlişkin Tartışma

Mahkeme, talep edilen ve devlet tarafından elde tutulan bilgilerin, hazır ve ulaşılabilir olmasına rağmen bu bilgilere erişimin reddedilmesinin bilgi alma ve verme özgürlüğü kapsamında bir müdahale olarak değerlendirilebilmesi bakımından önemli bir kıstas olduğu kanaatindedir. Somut olayda Başvurucu talep edilen bilginin ilgili makamlarca açıklanması için hazır olduğunu delilleri ile ortaya koymuştur. Bu bağlamda AİHM 26 Ocak 2010 tarihli toplantı tutanağının ilgili idarenin nezdinde mevcut olduğunu ve bu belgenin iletilmesinin bu makamlara ağır bir yük yüklediğini ve dolayısıyla Başvurucu’nun hakkına bir müdahale söz konusu olduğunu hüküm altına almıştır²⁹. Bu aşamadan sonra Mahkeme, mevcut müdahalenin AİHS’nin 10/2. maddesi uyarınca haklı olup olmadığını incelenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

²⁷ Magyar Helsinki Bizottsag v. Hungary App no 18030/11 (ECHR, 8 November 2016)

²⁸ Yar. 12. CD E. 2018/1772 K. 2018/9484, 04.08.2021 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası); Yar. 19. CD. E. 2018/6833 K. 2018/13076, 07.08.2021 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası)

²⁹ Magyar Helsinki Bizottsag v. Hungary App no 18030/11 (ECHR, 8 November 2016)

AİHS'in 10/2. maddesi ifade özgürlüğünün sınırlandırılabilirliğini düzenlemektedir. Buna göre AİHM, ifade özgürlüğüne yapılan müdahalelerin haklılığı hususunu tartışırken müdahalenin “kanunla öngörülmüş olması” “meşru bir amaç taşıması” ve “demokratik bir toplumda gerekli olması” şartlarını taşıyıp taşımadığını denetlemektedir.

Somut davada Hükümet tarafı eylem ve işlemlerinin hukuki dayanağının 4982 sayılı Kanun'un 26. maddesinin 1. fıkrasının olduğunu, bu sebeple de müdahale olarak nitelendirilen işlemin hukuki anlamda haklı bir müdahale olduğunu öne sürmüştür. Ancak Başvurucu'nun iddiası mezkûr hükmün gerek idari gerek ise adli makamlarca yanlış yorumlandığına ilişkindir. Bu konuda Mahkeme, Kanun'un 26. maddesinin 1. fıkrasının Başvurucu'nun belirttiği şekilde yorumlanmasının öngörülebilir ve makul olmadığı kanısına varmıştır. Zira ulusal merci ve mahkeme kararlarında, “*kamu kurum ve kuruluşları tarafından faaliyetlerini yürütmek amacıyla elde edilen görüş, teklif, bilgi notu veya tavsiye niteliğindeki bilgi ve belgelerin, aksi yönde bir karar verilmediği sürece bilgi edinme hakkı kapsamına girer*” şeklindeki Kanun maddesini tersine çevirdikleri anlaşılmıştır. Mahkeme'nin kararına göre anılan hükmün metni ile bağdaşmayan bu yorumlama, açıkça mantıktan yoksundur³⁰.

Yönetimi denetleme ve kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması ve bunların hayata geçirilmesi bakımından bir araç olan bilgi edinme hakkının da elbette istisnaları söz konusudur. Nitekim 4982 sayılı Kanun'un 5. maddesi “*Kurum ve kuruluşlar, bu Kanunda yer alan istisnalar dışındaki her türlü bilgi veya belgeyi başvuranlara sunmakla yükümlüdür.*” demektedir. Demek oluyor ki, bilgi edinme hakkı 4982 sayılı Kanun kapsamında da mutlak bir hak olarak düzenlenmemiş, doğal olarak bazı istisnalara tabi tutulmuştur. Söz konusu kanunun bilgi edinme hakkının sınırlarını düzenleyen bir bölümü mevcut olup bu bölüm altındaki maddeler vasıtasıyla bilgi edinme hakkının ve Kanun'un kapsamı dışında kalan bazı bilgi kategorileri öngörülmüştür. Kanun'un 26. maddesi de dördüncü bölüm altında yer almaktadır ancak diğer maddelere göre daha farklı bir cümle sistematiğine sahiptir. Şöyle ki; dördüncü başlık altındaki diğer madde metinlerinde yer alan bilgi ve belgeler doğrudan istisna olarak düzenlenmişken 26/1. maddesinin metninde yer alan bilgi ve belgelerin –aksi kararlaştırılmadığı müddetçe- istisna olmayacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak en nihayetinde madde metni açık olup anılan metinde yer alan bilgi ve belgelerin istisna olarak değerlendirilebilmesinin şartları tereddüte mahal vermeyecek şekilde açıklanmıştır. Bu noktada her ne kadar metnin sistematiği eleştiriliyor olsa da bu durum Kültürel ve Doğal Mirasları

³⁰ İbid.

Koruma Kurulu'nun, BEDK'nın, İdare Mahkemesi'nin, Bölge İdare Mahkemesi'nin ve nihai olarak Anayasa Mahkemesi'nin –tersten okuma yöntemiyle geliştirilen- yorumunun haklı olarak kabul edilmesini mümkün kılmamaktadır. Hal böyle iken Başvurucu'nun AİHS md. 10 kapsamında ele alınan bilgi edinme hakkına müdahalenin kanunilik şartını taşıdığı kabulü açıkça hem AİHS'e hem de 4982 sayılı Kanun'a aykırılık teşkil edecektir. Doğaldır ki AİHM de Cangı v. Türkiye kararını bu doğrultuda gerekçelendirerek ihtilaf konusu müdahalenin AİHS md. 10/2 anlamında kanunla öngörülmediği kanısına varmıştır. Nihayetinde Başvurucu'nun bilgi edinme hakkı talebinin reddedilmesi sonucunda ifade özgürlüğünün ve dolayısıyla AİHS md. 10'un ihlal edildiği hüküm altına alınmıştır.

SONUÇ

Sonuç olarak bilgi edinme hakkı, kamuoyunu ve bireyleri ilgilendiren konularda daha fazla bilginin ortaya çıkmasına hizmet etmektedir. Gerçekten de bireylerin bilgiye erişiminin sağlanması, yönetimin geliştirilmesi ve idari işlemler çerçevesinde oluşabilecek hata, kusur ve usulsüzlüklerin önlenmesinde öncü bir role sahiptir. Türkiye'de 2004 yılında yürürlüğe giren Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun amaçları da kamunun işleyişini halka açarak yönetimin keyfilğine son vermek, kamunun uygulamalarının sebep ve sonuçları hakkında halkı bilgilendirmek ve bunlarla sınırlı kalmamakla birlikte idarenin hesap verebilirliğini ve şeffaflığını sağlayacak diğer değerleri hayata geçirmektir. Bununla birlikte, işbu hak her ne kadar Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile ayrı bir hüküm olarak düzenlenmiş olmasa da, son yıllarda Mahkeme bireylerin bilgiye erişiminin engellenmesi halinde ifade özgürlüğünün ihlal edileceği yönünde kararlar vermektedir. Mahkeme'nin bu doğrultudaki kararları incelendiğinde bilgiye erişimin engellenmesinin ifade özgürlüğünün ihlali sayılacağı durumların belirli ölçütler ile tespit edildiği görülmektedir. Nitekim bu ölçütler dairesinde ulaşılmak istenen bilginin niteliği, ulaşmak isteyen bireyin amacı ve sair hususlar değerlendirilerek bir kamu yararı testi işletilmektedir. Dolayısıyla bilgi edinme hakkının gerek toplumsal olaylar/gelişmeler gerek ise yönetimle doğrudan ilgili olduğu açıktır. O halde bilgi edinme hakkını demokratik toplumların olmazsa olmazlardan (*sine qua non*) biri olarak nitelendirmek isabetli olacaktır. Zira toplumların demokratikleşmesi, hesap verebilirlik ilkesi çerçevesinde şeffaf bir yönetimin sağlanmasına bağlıdır.

KAYNAKÇA

- Aydemir M, Kamu Yönetiminde Açıklık & Bilgi Edinme Hakkı, (1st edn, Adalet Yayınevi 2020)
- Azer C, Bilgi Edinme Hakkı (1st edn, Yetkin Yayınları, 2010)
- Birkinshaw P, 'Freedom of Information and Openness: Fundamental Human Rights?' (2006) 58 (1) Administrative Law Review 177-218
- Canöz K, 'Kamuda Halkla İlişkilerin Yeni Yüzü: Bilgi Edinme Yasası' (2008) 5 (3) Selçuk İletişim Dergisi 141-152
- Cin H, '*İnsan hakları, demokrasi ve hukuk devleti ekseninde bilgi edinme hakkı*' (Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, 2005)
- Demir K, 'Osmanlıda Basının Doğuşu ve Gazeteler' (2014) (5) Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 57-88
- Demirel D, 'Yasal Çerçeve de Bilgi Edinme Hakkı: Kanada ve Türkiye Örneği' (2015) (11) Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 45-50
- Deniz, Bahar Y. 'Avrupa Birliği Hukukunda Temel Haklar ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Sistemi ile Etkileşim' (2011) (97) Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 50, 50-73.
- Hins W. ve Voorhoof D., 'Access to State-Held Information as a Fundamental Right under the European Convention on Human Rights' (2007) 3 (1) European Constitutional Law Review, 114-126.
- İyimaya A., 'Bilgi Edinme ve Verilere Ulaşma Özgürlüğü' (2003) (1) Ankara Barosu Dergisi, 41-47.
- Karan U, İfade Özgürlüğü/Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi (1st edn, MRK Baskı ve Tanıtım Hizm. Tic. Ltd. Şti, 2018)
- Okur Y, '4982 Sayılı Kanuna Göre Bilgi Edinme Hakkının Niteliği, Kapsamı Ve Denetimle

İlişkisi' (2014) (13) Denetim Dergisi, 34-47

Özay İ, 'İdare ve Ceza Hukuku Açısından Bilgi Edinme Hakkı' (2004) Türkiye Barolar Birliği Yayınları Bilgi Edinme Hakkı Paneli 97-100 <
http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/bilgi_edinme.pdf> Erişim Tarihi 4 Ağustos 2021

Soykan C, 'Bir insan hakkı olarak bilgi edinme hakkı' (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2006)

Yaşamış F, 'Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları Açısından Bilgi Edinme Hakkı' (Bilgi Edinme Hakkı) <
https://www.bilgiedinmehakki.org/doc/Anayasa_Hukuku_ve_Insan_Haklari_Acisinda_n_Bilgi_Edinme_Hakki_F_Yasamis.pdf> Erişim Tarihi 4 Ağustos 2021

Yaşamış F, 'Anayasa ve İnsan Hakları Bağlamında Bilgi Edinme Kanunu' (2004) Türkiye Barolar Birliği Yayınları Bilgi Edinme Hakkı Paneli 21-76 <
http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/bilgi_edinme.pdf> Erişim Tarihi 4 Ağustos 2021

Mahkeme Kararları ve Yabancı Mevzuat

Commission, 'Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters (Aarhus Convention)' UNECE (2001).

Gaskin v. The United Kingdom App no 10454/83 (ECHR, 7 July 1989)

Leander v. Sweden App no 9248/81 (ECHR, 26 March 1987)

Magyar Helsinki Bizottsag v. Hungary App no 18030/11 (ECHR, 8 November 2016)

Yar. 12. CD E. 2018/1772 K. 2018/9484, 04.08.2021 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası)

Yar. 19. CD. E. 2018/6833 K. 2018/13076, 07.08.2021 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası)